

SAK 16/16

Høringuttale - Søknad om løyve til bygging av Borsæ kraftverk i Tokke kommune i Telemark

Utval	Møtedato	Sakshandsamar:
Arbeidsutvalet i villreinnemnda	14.06.16	Jarle Lunde

Bakgrunnsdokument

- [Høringsbrev Borsæ kraftverk](#)
- [Konsesjonssøknad Borsæ kraftverk](#)
- [Kart med villreindata for område \(Miljøstatus\)](#)

Saka

NVE har motteke søknad frå Skafså Kraftverk ANS om løyve til bygging av Borsæ kraftverk i Tokke kommune. NVE har sendt saka på høring med svarfrist 30. april 2016.

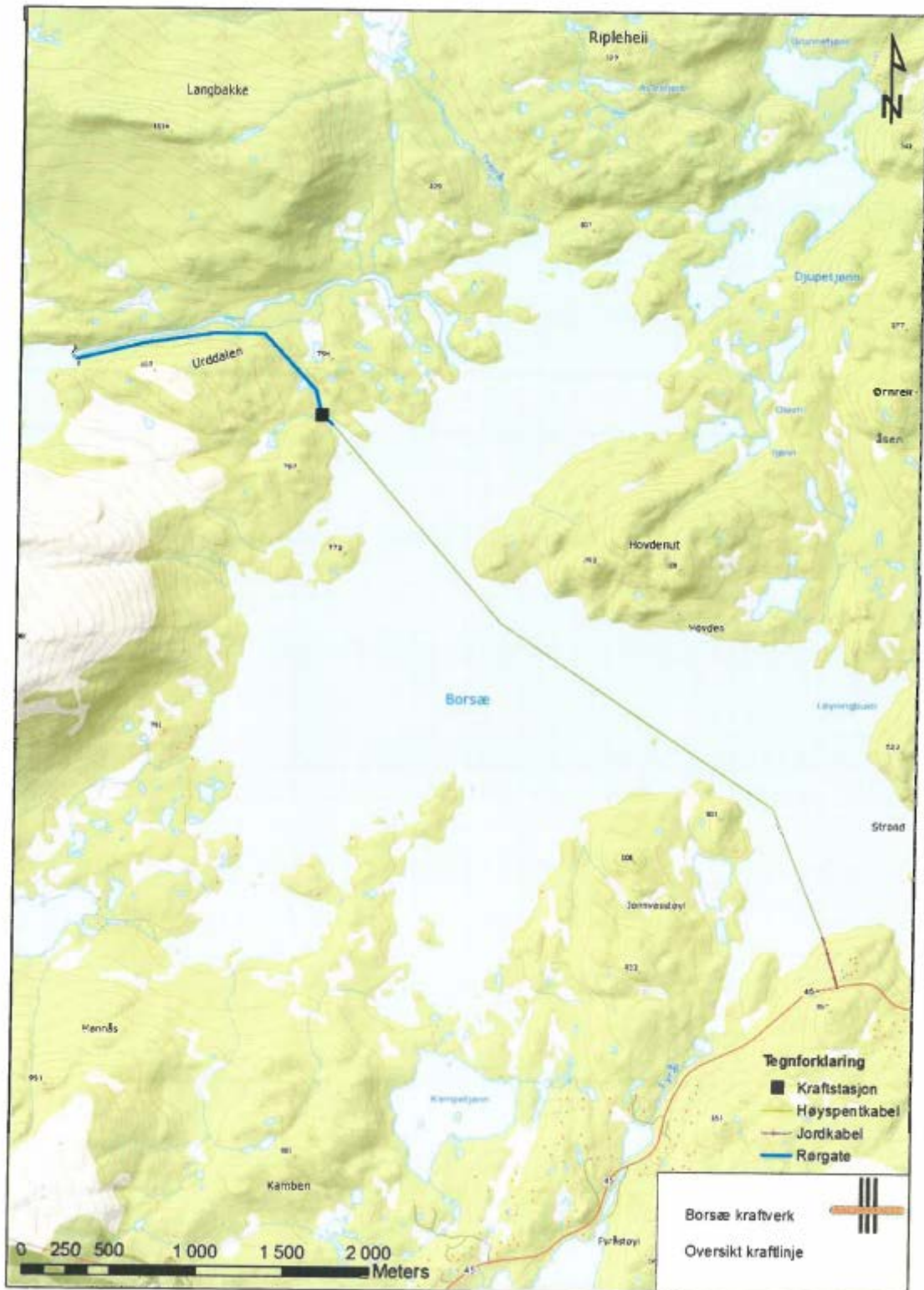
Villreinnemnda fikk ikkje saka tilsendt frå NVE. Først når lokal representant i nemnda etterlyste saka blei sakshandsamar klar over saka. Ved kontakt med NVE er dette avklart, NVE ser at dette er ein glipp frå deira side. Ny høyringsfrist: 15.juni.

Borsæ kraftverk

Skafså kraftverk ANS ønsker å nytta fallet i Uråi i Tokke kommune mellom Urevatn og Borsæ til kraftproduksjon. Urevatn er regulert og Uråi er regulert ved at vatn frå Urevatn blir tappa ned i magasinet Borsæ. Urevatn blei regulert i 1953. Urevatn er det øvste reguleringsmagasinet av fleire i ein streng av magasin eigd av Skafså kraftverk.

Borsæ kraftverk vil nytta eit fall på ca. 50 meter, med inntak i eksisterande dam Urevatn. Inntaksterskelen er tenkt lagt på LRV i Urevatn (kote 795), derfrå skal vatnet førast i nedgrove røyr på 1,65 km til kraftstasjon på kote 757. Planlagt kraftstasjon (90 m²) er tenkt plassert i ei bukt eit stykke unna der Uråi renn ut i Borsæ. Berekna produksjon er 7,6 GWh.

Det er ikkje slipp av minstevassføring til Uråi. Normalt blir det tappa vatn frå Urevatn gjennom tappeluka i dammen vinter/vår. Om kraftverket blir bygd vil det bli vesentlig endring av vassføringa, da alt vatn med unntak av minstevassføringa vil gå gjennom kraftverket. Restfeltet 600 meter nedstrøms dammen vil bidra noe til vassføring i Uråi.

Transport av utstyr og maskiner er tenkt utført ved hjelp av flåte på Borsæ. Det må likevel byggjast permanent tilkomstveg frå strandkanten til kraftstasjonen, om lag 150 meter.

Landskapsmessig vil det vere markerte gater i terrenget etter røyrgate og anleggsveg. Med tida vil gata i terrenget gro at og bli mindre synleg.

Kart viser plassering av tiltaksområde (ring) og nasjonalt villreinområde (grøn farge).

Vurdering

Omtale av villrein i konsesjonssøknad er mangelfull

Konsesjonssøknaden har i liten grad omtalt villrein:

- Det blir oppgitt at området er del av Setesdal Austhei villreinområde.
- Det er registrert ein trekkveg for villrein over Urdalen litt nedanfor Urvassdammen. Denne vil krysse rørtrasèen.
- Området ligg innanfor villreinen sitt leveområde, men utover anleggsperioden vil villreinen bli lite berørt av utbygginga, jfr konsesjonssøknad.

Bortsett frå at «utover anleggsperioden vil villreinen bli lite berørt av utbygginga», blir ikkje moglege konsekvensar for villrein omtalt. Ingen avbøtande tiltak er foreslått.

Sekretæren vil her påpeike at utredninga om biologisk mangfald som det blir vist til i søknaden, blei levert i 2011. Dette er før Heiplanen og resultat frå GPS-prosjektet blei publisert.

Villreinen i området

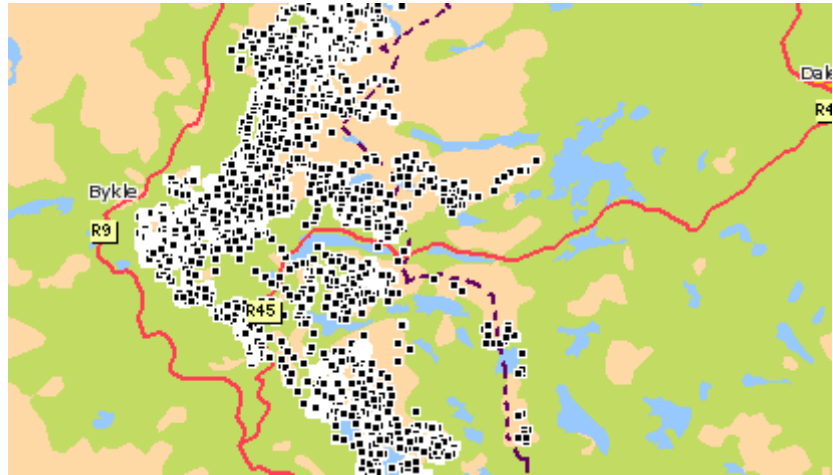
Gjennom ein internasjonal avtale (Bern-konvensjonen) har Norge teke på seg ei plikt til å ta vare på villreinen. I dag utgjer villreinen i Norge siste rest av denne arten i Europa, og stammen i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiene og Setesdal Austhei er den sørlegaste førekomsten.

Desse heiområda utgjer dermed dei sørlegaste fjellområda i Europa med intakte høgfjellssystem som inkluderer villrein.

I nyare tid har det vore tamreindrift i Setesdal Austhei. Dette tok slutt i 1979 og jakt blei opna i 1981. Området er etter dette definert som villreinområde. Jfr bestandsplanen for området er målet at det skal vere 1500 villrein.

Setesdal Austhei er nærmast delt i to av Rv. 45 mellom Valle og Tokke over Store Bjørnevatn. Nordområdet har mye samanhengande høgfjell og utgjer vinterbeite, mens skogsområda i syd utgjer sommarbeite.

Kartet til høgre er plott frå GPS-merka simler (GPS-prosjektet 2006-2010). Som ein kan sjå er majoriteten av dyr lenger vest i heia. Ingen av dei merka dyra har vore i tiltaksområdet, men på Spafjell i sydvest.

Frå grunneigarar i og nær tiltaksområdet har sekretær fått opplyst:

- På 80-talet var det mye dyr i området
- På 90-talet var det mindre dyr
- Etter fleire år utan jakt etter år 2000, blei det igjen fleire dyr
- I dag ser ein dyr regelmessig. Om sommaren mindre bukkeflokkar. Utover hausten og vinteren ser ein og fostringsflokkar i området. Med andre ord trekker og beiter det villrein i det aktuelle området året rundt.

Statens naturoppsyn ved Peter Hermansen meiner og at villreinen i området er underrepresentert i GPS-dataene.

Når det gjeld trekk viser Gps-dataene at dyra har nytta området i vest under det årlege trekket mellom nord og sør (vest for Urevatnet og Store Bjørnevatn). Tidligare skal og området aust for Store Bjørnevatn, ved Hallbjørnsekken vere eit brukt trekkområde (Jordhøy 2005, NINA Minirapp 106). Nord for dette ligg det 7 km lange Urevatn/Folurdvatn med sine bratte fjellsider. Det er sær viktig at villreinen ikkje blir hindra i å nytta områda også aust for dette vatnet som ein trekkorridor. Om tiltaket blir realisert blir dette mellom inntak og kraftstasjon.

Villreinen er eit flokkdyr med eit nomadisk levevis. Beite på eit ekstremt skrint næringsgrunnlag gjer at dyra bruker store område. Andre stader ligg tilsynelatande unytta av reinen over lang tid og synes uvesentlige, det treng dei det ikkje vere. Villreinen sitt bruksmønster endrar seg i takt med beiteslitasje, snømengde og nedising av beite. Leveområde som er lite nytta over lang tid kan difor ses på som kvilande areal eller reserveareal. Lange tidsperspektiv er difor sentralt i arealforvaltninga sett frå villreininteressar.

Det var [Stortingsmelding nr 21 \(2004-2005\), Rikets miljøtilstand](#), som la grunnlaget for arbeidet med regionale planer som skal sikre villreinens leveområder. I 2013 blei regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (Heiplanen) godkjent der omsynet til villreinen står sentralt.

Det planlagde utbyggingsområdet ligg innanfor grensene som er sett for nasjonalt villreinområde. I denne sona skal villreininteressene tilleggas stor vekt i all arealforvaltning. Når det gjeld kraft heiter det i planen at ein bør unngå nye kraftanlegg, men at det kan gjerast unntak for tiltak som ikkje innebere vesentleg negativ betydning for villreinen.

Tiltaksområdet har allereie inngrep frå kraftproduksjon då både Urevatn og Borsæ er reguleringsmagasin med reguleringssoner på 13,2 meter og 13 meter. Villreinen reagerer lite på faste installasjonar. Inntak (i eksisterande dam) og nedgrave røyrgate har dermed i seg sjølv eit lågt konfliktpotensial. Korleis kraftverket med støy vil påverke reinen er meir usikkert.

Tiltaket vil føre til at villreinen i området vil påverkast negativt i anleggsfasen. Ein kan forvente at reinsdyr vil unngå området i den aktuelle perioden.

Auka aktivitet i samband med tilsyn og drift etter at anleggstida er over vil og vera uheldig, sett i høve til det som er dagens situasjon.

I Sør-Norge har det blitt bygget eit stort tal vegar, kraftmagasin og hytter i og nær villreinområda dei siste 30 år. Inngrep og forstyringar har gjort villreinen sitt leveområde stadig mindre og meir oppdelt. Det gjeld og i Setesdal Austhei, ikkje minst langs riksveg 45, og i særleg grad i områda ved Bjørnevattn. Med bakgrunn i dette er det vesentleg at ein i ulike saker knytt til arealdisponering vurderer den totale belastninga villreinen er utsett for. Ein må unngå at ein bygger ned villreinen sitt leveområde bit for bit. Gitt konsesjon i nasjonalt villreinområde kan og skape presedens som vil auke presset på å tillate liknande tekniske inngrep i villreinområdet.

Framlegg til uttale

Gjennom ein internasjonal avtale (Bern-konvensjonen) har Norge teke på seg ei plikt til å ta vare på villreinen. Det omsøkte utbyggingsområde ligg innafor grensene som er satt for nasjonalt villreinområde. I denne sona skal villreininteressene tilleggas stor vekt i all arealforvaltning. For ivaretaking av villreinstammen er det vesentleg at det ikkje blir tillate byggetiltak som ytterligare vil redusere leveområda.

Søkar har liten grad skaffa til veie kunnskap om villreinen i området, kva konsekvensar utbygginga vil kunne få, og kva tiltak som vil kunne vere avbøtande. Villreinnemda viser til at tiltaksområde er nytta av villrein heile året og at det er særst viktig at villreinen ikkje blir hindra i å nytta områda aust for Urevatnet som leveområde og som trekkorridor.

Villreinnemda frarår at det blir gitt løyve til utbygging av Borsæ kraftverk.

Arbeidsutvalet syner elles til saksutgreiinga.

Saksprotokoll, Arbeidsutvalet i villreinnemda

Framlegg til uttale blei samrøystes vedteke.

Vedtak til uttale:

Gjennom ein internasjonal avtale (Bern-konvensjonen) har Norge teke på seg ei plikt til å ta vare på villreinen. Det omsøkte utbyggingsområde ligg innafor grensene som er satt for nasjonalt villreinområde. I denne sona skal villreininteressene tilleggas stor vekt i all arealforvaltning. For ivaretaking av villreinstammen er det vesentleg at det ikkje blir tillate byggetiltak som ytterligare vil redusere leveområda.

Søkar har liten grad skaffa til veie kunnskap om villreinen i området, kva konsekvensar utbygginga vil kunne få, og kva tiltak som vil kunne vere avbøtande. Villreinnemda viser til at tiltaksområde er nytta av villrein heile året og at det er særst viktig at villreinen ikkje blir hindra i å nytta områda aust for Urevatnet som leveområde og som trekkorridor.

Villreinnemda frarår at det blir gitt løyve til utbygging av Borsæ kraftverk.

Arbeidsutvalet syner elles til saksutgreiinga.

Kopi til:

Tokke kommune
Setesdal Austhei Villreinlag
Fylkesmannen i Telemark
Telemark fylkeskommune
Forum for Natur og Friluftsliv
NJFF – Telemark